

Suvremena đakovačka književnost

Hrvoje Miletić

Gimnazija A. G. Matoša Đakovo

Autor daje uvid u suvremenu đakovačku književnost u posljednjih dvadesetak godina. U beletristici prednječi pjesništvo; ističu se mladi đakovački postmodernistički pjesnici Tihomir Dunđerović, Jadranka Vuković i Blaženka Brlošić; nagrađeni prestižnim nagradama, te nešto stariji Zdravko Cicvarić i tradicionalniji Franjo Džakula i Luka Vincetić. Dječju književnost stvaraju Adam Rajzl sjetnim pripovijetkama o idiličnom slavonskom djetinjstvu, te Anđelko Haner i pjesnikinja Božica Ditrih. Moderni pripovjedači su Mirko Ćurić i Igor Rogina, a istaknuti publicisti Vladimir Geiger i Borislav Bijelić. Navedeni su i značajni autori u nacionalnom korpusu a podrijetlom iz Đakovštine ili su vezani uz nju jednim dijelom života: Stanko Andrić, Branimir Bošnjak, Zvonko Maković, Ivan Supek, Stjepan Damjanović, Zlatko Vince i dr.

Pisati o trenutnom stanju domaće – domicilne ili zavičajne književnosti, a posebice kritički je revalorizirati zna biti i dosta nezahvalan posao. Jer poneki suvremenici su jakog ega i taštine, lokalna sredina mala, cenzura i interesi prisutni, previdi mogući; no s druge strane, suočen s dvojbenim ocjenama, površnošću, izostavljanjima¹ i (ne)poznavanjem đakovačke književne scene; to može biti i afirmacija sakrivenih segmenata i doprinos ukupnom bogatstvu

---

1 Vidi: Hrvoje MILETIĆ, "Brzinom do površnosti: Puut nebeski. Đakovačka čitanka", *Vijenac*, Zagreb, 185/2001., 39. i Hrvoje MILETIĆ, "Helena Sablić-Tomić i Goran Rem: Slavonski tekst hrvatske književnosti", *Scrinia Slavonica*, Slavonski Brod, 4/2004., 558.-560.

mozaika slavonske sastavnice hrvatske književnosti. Stoga je i ovaj rad samo jedan od uvida u suvremenu đakovačku književnost posljednjih dvadesetak godina, subjektivan i potpisan, ali s upotrebom stručnog alata, argumentiran i s iščitanom građom.

Budući da Đakovo ima povijesno ne malu i časnú književno – kulturnu prethodnicu² zahvaljujući to prije svega što je centar biskupije, za očekivati je bilo i kontinuirani nastavak. Izenadila je kvantiteta – pravi izdavački bum u devedesetim godinama dvadesetoga stoljeća, no nažalost, nije ju pratila i srazmjerna kvaliteta. U beletristici prednjači pjesništvo, a iz mora prvoobjavljenih knjižica, na sreću, jasno su se iskristalizirala estetski *jaka* naredna tri imena: Tihomir Dunderović, Jadranka Vuković i Blaženka Brlošić. Generacijski su bliski: prvo dvoje je u tridesetima, a Blaženka još u dvadesetima; slične postmodernističke matrice – proistekle iz zajedničkog osječčkog studiranja i primjetnog utjecaja poetske škole Rem – Rešicki; isti su i u još jednom. Za svoje pjesničke prvijence nagrađeni su prestižnim nagradama, i kako to obično biva prvo su prepoznati vani, a tek potom ih je uočila i domaća sredina.

Tihomir je Dunderović Đakovčanin rođen u Osijeku 1971. kojem se nedavno i vratio kao mjestu svoga sadašnjeg bivstvovanja i prethodnoga studiranja. Profesor je hrvatskoga jezika i književnosti i diplomirani knjižničar u Osnovnoj školi Bilje. Kao nagrađenom objavljena mu je - njemu prva, a Knjižnici "Pjesnički susreti Drenovci" - kao sedma, knjiga pjesama *Psiho, ptice, Drenovci* 2005. Pjesme i značajne književne kritike sustavno je objavljivao i ranije u *Začinjavcima, Alephu, Književnoj reviji, Quorumu, Zarezu i Hombreu*. Svestran i agiln izlagao je i skulpture, objekte i instalacije, izvodio performanse i svirao u pop-rock sastavima. Naracijski pitko vodi nas pjesmama kroz propitivanje vlastite egzistencije, osmišljava stvarnost, pa i (po)ratno otuđenje senzibilnog subjekta. Neotradicijski povezan sa zemljom skladnim ritmom štuje baštinu i kanon, a znalački vješto bira osvještenog modernog sugovornika. Samozatajni majstor! "*I duraće barem dvisto godina*"³ - to uživanje u tekstu ...

I Jadranka Vuković nagrađena je na Pjesničkim susretima u Drenovcima, 2000. godine, a koincidencija s prethodnikom ide i dalje: također je rođena u Osijeku (1971.), iste je struke i radi na istom radnom mjestu, ali u Semeljcima, gdje i živi. Pjesme su joj tiskane u *Književnoj reviji, Republici*, časopisu *Haiku, Vrabac, Rival, a* proza u *Plimi*.

Pjesnička zbirka *Rubljenje granica, tijela*, Drenovci: Hrašće, 2001., nešto je tradicionalnijeg lirski senzibilnog iskaza, podijeljena u dva dijela; pjesme u stihu

2 Vidi: Hrvoje MILETIĆ, *Đakovštinom utjelovljeni*, Đakovo, Matica hrvatska 2000.

3 Tihomir DUNĐEROVIĆ, *Psiho, ptice*, Drenovci 2005., *Da ćerpić izdura*, 55.

i pjesme u prozi iz kojih izbija samoća, sjeta noćne meditacije i čežnja za ljubavlju. Duboko osjećajno, Šimićevskih širokih očiju, biranim stihovima, ona stremi ka zvijezdama snažnom prvom zbirkom.

Mlada, izrazito postmodernistička pjesnikinja Blaženka Brlošić (Đakovo, 1982.), *svježa* profesorica kroatistike, dobitnica je nagrade *Goran* za mlade pjesnike 2004. godine. Nagrađena zbirka *Mulholland*, SKUD I. G. Kovačić, Zagreb, 2004. konzistentna je i ujednačena intermedijalna i citatna polemika sa Davidom Lynchom i inim filmovima, rock glazbom i literarnim uzorima. Odmah je uslijedila i druga zbirka *Red: Kutija s kosom*, Đakovo, Matica hrvatska, 2004.; možda i prebrzo jer se neselektivno opet variraju slični motivi i metatekstualno poigrava sa stvarnošću i fikcijom urbane sredine koja nas okružuje. Čitanje traži prostorni i vremenski kontekst, dakle dijelom je hermetično jer iziskuje *potkovaniju* percepciju.

Blizak nagrađenoj trojki je i Ivan Kunštić (Đakovo, 1977.) apsolvent osječke kroatistike, kritičarski znalac stihova i moderan verzist jake riječi i profinjenog izričaja, objavljuvan u prestižnom *Quorumu*⁴, a s nestrpljenjem se očekuje i njegovo prvo samostalno ukorićenje. Nešto stariji od njih je Zdravko Cicvarić (1960.) koji je u samizdatu 1993. godine objavio zbirku *Životom protiv života*, parafrazirajući *začinjavca* Branka Miljkovića. Iskrene su to pjesme osamljenika u potrazi za bitkom, ljubavlju, drugom; jasnih i sažetih, impregniranih kontrasta i životno iskustvenih poenti. Rem ga apostrofira i "*u žanrovskom prostoru ratnoga pisma*"⁵.

Relativno kasno, u svojim zrelim godinama, prvoobjavljenom zbirkom *Razglednice*, Vinkovci, Matica hrvatska, 1998., na đakovačkoj književnoj sceni pojavio se Franjo Džakula i zauzeo nezaobilazno i samosvojno mjesto. Svojevrсна je to probrana antologija samozatajnog samačkog pjesnikovanja kroz niz godina. Rođen je u Pješivcu kod Stoca 1946. godine, školovao se u Strizivojni i Slavonskom Brodu, predavao ruski po osnovnim školama, a danas je đakovački knjižničar – što ga povezuje sa prethodnicima, a očito ima nešto da ta tiha i *riječima* bogata mjesta daju dobre pjesnike. Lirika mu je "*tradicionalna u plemenitom značenju te riječi*"⁶, kako to kaže Josip Užarević u pogovoru druge knjige. Džakula pjeva refleksivno o prirodi, duhovnom prostoru i metafizici života, u dijalogu je s kanonskim piscima; odupire se praznini i prolaznosti. Zemlja, slavonska, mu je i eros i tanatos, isprepletana sa putenošću žene, koja

4 Ivan KUNŠTIĆ, Sedam pjesama Lauri, *Quorum*, 4/2001., 49.-51.

5 Helena SABLJIĆ-TOMIĆ/Goran REM, *Slavonski tekst hrvatske književnosti*, Zagreb, Matica hrvatska 2003., 346. i 398.

6 Franjo DŽAKULA, *Baštinič drveta*, Đakovo 2001., 67.

Tadijanovićeovski stalno iščekuje, zove i prima sebi. Meditativan i bukolički miran on kronološki slaže pjesme u zbirke (vlastita naklada) sa biranim odmakom, te još slijede treća *Pisma djetetu*, 2002. , kao povratak djetinjstvu i *Pjesme o sjenama*, 2004.

Od đakovštinskih svećenika izdvaja se *disident* Luka Vincetić (1939. – 1998.), trnavački župnik, doživjevši crkvenu zabranu svoje prve zbirke *Liturgovi bolji dani*, Trnava, vl. n. /("Tipografija") 1978., koju je sam i ilustrirao; te je tek pred nama osvijetliti je, a dokazao se kasnije i kao elokventan publicist, esejist i britki kolumnist. Svestranom župniku iz Strizivojne Mitru Dragutincu (1920. – 1989.), odista učenom knjiškom eruditu, hagiografu i neimar, rukopisna zbirka *S Kristom na križu* objelodanjena je tek ovih dana. Josip Stjepan Ivić (1902.-1976.) objavio je zbirku pjesama *U susret vječnosti*, Đakovo, "Tipografija" 1973., a plodan pjesnik po periodici je i Đuka Marić (1913.), izdana mu je i zbirka *Blagdani duše*, Vinkovci, 1986.

Za izdvojiti je još i Vlastu Markasović, jer iako je Vinkovčanka (1963.) pjeva u šokačkim crticama originalno i nostalgичno o djetinjstvu provedenom u Vrbici i Đurđancima, selima Đakovštine, u pjesmama u prozi *Spaljani kobilaš*, Vinkovci, Matica hrvatska 1997. i *Dukatići*, Đakovo, Matica hrvatska 2005. "*Šokački haiku*"⁷ i lirika Vesne Karalić zaslužuju i samostalno uknjiženje van zajedničke uspjele lokalne zbirke. Zbirkama pjesama javili su se još i Ruža Elez Lazarov, Katica Karas, Ivan Balen, Silvija Abramović i drugi, kao i niz pučkih pjesnika u zbornicima.

*

Dječju književnost regionalnim je slavonskim koloritom snažno označio Adam Rajzl, rođen 1948. u Dragotinu pokraj Đakova, odakle i crpi nostalgичnu temu djetinjstva svojih priča za djecu. Bio je dugogodišnji urednik Radio Đakova i Đakovačkog lista, danas je nastavnik na osnovnoj školi, član je DHK. Plodan je autor mnogobrojnih toplih pjesama i priča objavljivanih po dječjim časopisima i Hrvatskom radiju, a zastupljen je i u Removoj panorami slavonskih pisaca⁸. U književnosti se javio zbirkom pjesama simboličkoga naziva *Odavde do obale*, Osijek, Vrbaci 1974., ponovljeno izdanje 1975., a potom slijede plodne tri zbirke priča, nešto razvučenog tempa izlaženja: *Topot bijesnih konja*, Zagreb, Školska knjiga 1983., *Kad su trešnje dozrijevale*, Vinkovci, Riječ 1996., za koje je dva puta nagrađivan za stimulaciju književnog stvaralaštva, te posljednja *Izguđljeno zlato*, Vinkovci, Riječ 2001..

⁷ *Popucale štrange i kajasi...*, Strizivojna, "Različak" 2003., 27.

⁸ Vidi: Vladimir REM, *Slava Panonije*, Vinkovci, "Novosti" 1980.

Sve priče iste su tematike i nastavljaju se jedna na drugu; za očekivati je novosti!; govore o djetinjstvu proživljenom u idiličnom slavonskom selu i zgodama sina Martina Tišljera, piščeva alter ega, ispričane su u prvom licu, ne skrivajući autobiografičnost. Rajzlu je nepresušan stvaralački izvor dječastvo družine Marka Krivića, Ive Jakina, Stipe Stanića, Tune Filina i inih, još se žare obrazi od prvih ljubavi prema nedokučivim djevojčicama, sjetno se priča o ocu, majci, djedu, baki, ujaku, susjedima i sumještanima, bujnoj neistraženoj prirodi i Slavoniji. Imenovanje likova, toponimi i izvoran ruralni slavonski dijalekt vjerno nam slikaju sredinu i minulo vrijeme, a birani glagoli, znalački ritam radnje i lirski pejzaži potvrđuju autorov osebujan stil i zavičajnu ljubav. Rajzl je pisac koji se jednostavnom pričom potvrđuje kao nostalgičar idiličnoga slavonskog djetinjstva i zapisivač starina – tog zlata koje tako nikada neće biti izgubljeno, a odlikuje se uvjerljivim slikanjem zavičaja, te pitkom, dobro razrađenom i čitljivom naracijom.

"Đakovački Ilif i Petrov"⁹ - tako je Ćurić spretno imenovao satirični dvojac: Antuna Kalmana - Šemsa (Đakovo, 1932. – 1992.) i Anđelka Hanera - Rođu (Đakovo, 1935. – 2005.), koji su poput ruskih književnih prethodnika napisali uspješnu humorističnu prozu *Naš grad, a mi u njemu*, Đakovo, Tipografija 1995. Naime, Haner ju je odlučio objaviti tridesetak godina nakon nastanka kao obol prijatelju Šemsu, đakovačkom trgovcu, vedrom karikaturistu i satiričaru. Jer priče su to koje su u ono vrijeme smjelo i ironično bockale socijalističke gradske oce, a autorski dvojac ismijavao je političke i privredne *drugove*, uopće - način življenja. Ali ne zlobno, dapače; sjetno i sa zavičajnom ljubavlju, šaljivo opisujući mane *našeg malog mista* i anegdotalne dogodovštine *kasabe*, postižući prisnost i povjerljivost direktnim obraćanjem čitaču. Nostalgичno je dana vjerna slika prohujalog vremena, stasanja rodnoga mjesta iz većeg sela u omanji grad kroz oči i usta domaćeg, malog čovjeka iz našeg susjedstva; lokalnim govornim idiomom i opisom gradskih četvrti, pučkom lukavošću i dovitljivošću, te dopadljivim odmakom čime je minula svakodnevnica tiho prešla u legendu.

Anđelko Haner je poslije objavio još i dvije zbirke priča za djecu: *Strava pokraj šume Mačkovac* 1997. i *Kako zvijezde govore* 1998. u izdanju đakovačke tiskarske kuće *Tipografija d.d.*, kao i opet jedan vedar roman o đakovačkom službovanju i sjetnoj mladosti - *Napeta priča o gradnji jedne mrtvačnice i još o svemu i svačemu* 2002.; uz pjesničku zbirku *Stari šugavi pas*. Školovao se u Đakovu, Osijeku i Zagrebu, radio kao sudac Županijskog suda u Osijeku, objavljuje priče i pjesme po dječjim časopisima. Kratke su to pripovijedne forme, jasnog i sažetog izraza, anegdotalne ili sa završnom poentom, a tematikom iz

9 Mirko ĆURİĆ, *Strategije sjećanja i zaborava*, Đakovo, Matica hrvatska 2001., 13.

školskih dana odrastanja, s toplo opisanim zgodama i malim dječjim avanturama; uz maštovite bajalice za najmlađe.

S ljubavlju nam je zapis o dječaštvu iz đakovačke mitske Pašenice ostavio i Mirko Kladarić (1946.-2000.) u pomalo patetičnim dječjim pjesmama i pričama *Povratak u djetinjstvo* 1999. Bio je svestran: trgovac, dekorater, sportaš, folklorist, putnik, uspješan lokalni novinar i radijski spiker i voditelj, karikaturist... Matica hrvatska Đakovo objavila mu je posthumno još i humoreske s putovanja *Šokac u bilom svitu* 2001. , te zbirku kolumni i životnih priča *Divani Joze Đakovačkog* 2002., dijelom pisanih ikavicom i sočnim lokalnim slangom. O svome djetinjstvu provedenom u drugome dijelu grada – Čikagi, za vrijeme Drugog svjetskog rata priča nam Ruška Stojanović-Nokolašević u omanjem romanu *Anina druga mama*, Đakovo, Matica hrvatska 1999.; iz rakursa djevojčice, (pre)jednostavnom kronološkom pričom i reduciranim dijalozima.

Božica Ditrih (Đakovo, 1967.) je revna i vesela đakovačka profesorica hrvatskoga jezika, animatorica kulture, dramskog i književnog stvaranja; svu svoju ljubav, znanje i iskustvo u radu s mladima pretočila je u uistinu uspjelu i odlično prihvaćenu zbirku poezije *Palo mi na pamet*, Đakovo, Matica hrvatska 1998. Razigrana je to radost stiha kojim autorica suvereno vlada, mladalački opušteno ona ne želeći odrasti, iz *učeničke kože* vjerno i duhovito slika dnevne *problemčiče* odrastanja. No, pjesnikinja vješto progovara i o ozbiljnim temama; oproštaju od oca, ljudskoj prolaznosti, ratu, materijalizmu ... i baš zato nastavlja s ludističkom odom životu, ljubavi i sreći. Poletnog ritma, živog sroka, žargonom klinaca i lijepim novokovanicama osvještene poetese, bitno je osvježenje na književnoj sceni. Mogu joj se samo uputiti poticaji za daljnjim objelodanivanjem pjesama, možda i za one; nazovimo ih – odrasle.

*

Svakako najproduktivniji stvaralac s ovog područja je Mirko Ćurić (Đakovo, 1964.). Mora mu se priznati marljivost i svestran književnokulturni i izdavački rad; književnost je diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Osijeku i radi kao đakovački srednjoškolski profesor; bio je aktivan i plodan košarkaš, suautor je sa Mirom Šolom monografije *Košarkaški klub Đakovo 1974.-1994.*, koautor je i *Spomenice 110. godina Obrtničke škole u Đakovu*, glavni je urednik *Đakovačkih novina / prije glasnika, Revije Đakovački vezovi*, pučkih pjesničkih zbornika i znatnih lokalnih publikacija, potom izdanja Matice hrvatske Ogranak Đakovo, permanentno se javlja u književnoj periodici, a trenutno je i predsjednik regionalnog Ogranka Društva hrvatskih književnika.

Svojim proznim prvijencem, lakočitljivim kratkim romanom *Povratak u doba jazza*, Vinkovci, Privlačica 1996. zaintrigirao je javnost. Bila je to bitna novost u okruženju: suvremena priča i suodnos sa stvarnošću, citatnost, trivijalno građenje radnje sa intrigama, ljubavima, *in modom* i rastom napetosti, *ich*-forma, svjesno pisano po motivima Velikog Gatsbya. Mladi Filip iz Đakova dolazi u Zagreb, ulazi u *visoko društvo* i poznanstvo s tajkunom Gabrićem, te vezu s pomodnom lijepom Ivnom. Razotkrivaju se mutni poslovi, tajkuna ubijaju, veza puca i junak se otrežnjen vraća kući, na front. Solidnim početkom očekivao se još bolji nastavak. Uslijedio je ambiciozan drugi roman *Pavelićeva oporuka*, Zagreb, Pan knjiga 2000. i uslijedile su negativne kritike. Ne zbog teme o NDH, u stilu što bi bilo da je Njemačka pobjedila u ratu, poput djela *Domovina*, s intrigama oko poglavnikove oporuke; niti zbog toga, kako se povrijeđeni autor pravda, da je prozvan kao "*anonimni pisac iz provincije*"¹⁰ u posve nepotrebnoj javnoj polemici s eminentnom književnom kritičarkom Jagnom Pogačnik. Jer ona je svoje stavove argumentirala: "...*nije uspio ostvariti poželjan ironičan odmak...obiluje predugačkim i zamornim dijelovima...prilično pubertetskih "filozofiranja" o životu i svijetu i nemotiviranih uvođenja likova...Ante Ivančić, glavni lik romana, zapravo je užasno kontradiktiran; s jedne je strane politički vrlo konzervativan, s druge u privatnom životu hiperliberalan...izmiješao mnoge žanrove (politički roman intrige, elementi trilera, generacijski roman, fantastika)... nekonzistentan...svjetonazorski i izričajno, vrlo su konzervativni...brojne jezičke pogreške*"¹¹. Na slične probleme, ali znatno umjerenijim tonom, ukazao je i nedvojbena autoritet naše kritike Ivan J. Bošković u *Fokusu Slobodne Dalmacije*: "...*kako se (Ćurić, op. a.) vidljivo muči sa pričom, kako mu njezine niti izmiču, kako ne uspijeva zadržati napetost između stvarnih i izmišljenih silnica i sadržaja*". Kritika se ponovila i kod trećeg Ćurićevog romana *Košarkaš na Mjesecu*, Osijek, Matica hrvatska 2004., očito dijelom autobiografskog: o športskoj karijeri i poslovno-ljubavnom usponu i padu lokalnog junaka u (po)ratnom vremenu, gdje Delimir Rešicki navodi: "...*odlučuje se surfati na tome, danas već prilično prohujalome, niskomimetičnome pripovjednom valu...sva sapunska pravila trivijale...nostalgični dnevnik pisan iz pomalo gubitničke, provincijalne vizure...nedostatak ikakve lekture*"; ali i hvali ono što je dobro: "*lak i čitljiv roman pregledne naracije...do sada najbolje književno (Ćurićevo; op. a.) djelo i uz dosadašnju eklektičnost vlastitih spisateljskih interesa dosta je teško pretpostaviti što nas, bar od njega, očekuje u*

10 Kritičarka s motornom pilom, *Jutarnji list*, 17. 9. 2000., 16.

11 Što bi bilo kad bi se "Kulušić" zvao "Francetić"?, *Jutarnji list*, 7. 9. 2000., 34.

budućnosti."¹²

Ove kritičare Ćurić, naravno, nije mogao utišati, kao što je pokušao primjerice s malenkušću autora ovog priloga – cenzuriranjem i šikaniranjem, jer su stavovi prilično usuglašeni. Za knjigu književnih kritika (i jednog ogleđa) u duhu pozitivizma *Strategije sjećanja i zaborava*, Đakovo, Matica hrvatska 2001. nagrađen je Poveljom uspješnosti na 5. Đakovačkim susretima hrvatskih književnih kritičara. Slijede dvije prilično estetski slabe i Ćuriću nepotrebne knjige: *Odlazak sa sretnih ulica*, Đakovo, Matica hrvatska 2003.; tašto i neselektivno objavljivanje autobiografskih školskih pričica i mladalačkih pjesmuljaka, te *Pjesme o Šimunu Petru*, Đakovo, Matica hrvatska 2004., gdje se potvrdio kao loš pjesnik.

Mladi Đakovčanin Igor Rogina (1974.), poput svoga prijatelja Dunđerovića, također se nakon đakovačkog egzistiranja i lutanja *skrasio* u rodnome Osijeku. Na književnoj sceni se, nakon časopisne disperzivnosti, smjelo pojavio objavljivanjem svoga proznog prvijenca *Shalom*, Đakovo, Tipografija d.d. 1996. Radio je i kao profesor hrvatskog jezika, dramski pisac RTL-ove sapunice, član je Društva hrvatskih pisaca i umjetnički ravnatelj osječkog Kazališta "theaterKRAJvrata-vedra scena". *Shalom* je novelistička zbirka u duhu postmodernističkog pisma, s dnevničkim zapisima, pjesmom, pa čak i jednom dramom; i na kraju, nepotrebno je tu i pravdanje za *možebitne nepoćudne* književne uzore (Đ. Balašević, M. Pavić, P. Handke...). U razbacanim dnevničkim fragmentima odrastanja i izuzetno senzibilnim i samotničkim otvaranjima strši tuga, čamotinja i propitivanje sebe i okoline u nesretno vrijeme. Jer, rat je tek minuo (što se vidi u fraktalu o Iloćanima, izbjeglicama u Đakovštini), a mladić se traži, ostvaruje i dokazuje kroz tešku socijalnu sudbinu obitelji, prijatelja, pa i većeg dijela tadašnjeg hrvatskog društva. Pripovjedač je u potrazi za prijateljem, ljubavi, smislom i nekom životnom porukom, koja i ne mora biti eksplicitno iznešena jer, ona izbija iz samoga iskaza. Postmodernistička matrica više je nego vidljiva, intertekstualnost, intermedijalnost i citatnost stalna su Igorova uporišta, simbolika i estetska resemantiziranja katkad i zamaraju, no krasí ga intimno razotkrivanje i otvorenost, intrigantnost vješte naracije, produhovljenost i, tko joj zamjeriti može?, mladalača iskrenost do bola. Jer, ožiljci preranog odrastanja strše. Stoga je i shvatljiv odabir židovskog pozdrava shalom! Kohezivne veze između kraćih pripovjednih odlomaka, istina, mogu biti i jače, ali tematika subkulture i intimističkog dnevnika, te suvremene mitologizacije plijeni čitalački interes znalači zanimljivom naracijom, povjerljivošću i začuđujućom.

12 Uspon i pad na košarkaškome i ljubavnome tranzicijskom parketu, *Glas Slavonije*, 12. 1. 2005., 22.

Rogina je osebjuni talentirani pripovjedač koji se potvrdio i u sada vještije dotjeranoj zbirci kratkih proza *O dva madeža na vratu*, Osijek, Matica hrvatska 1997., koja je kasnije i dramatisirana. Ovdje je razrađen stil i usavršena prijašnja matrica. Naime, opet su to dnevnički fraktali nesretnog i teškog odrastanja; očeve bolesti i *teške* naravi, majčinog polakog predavanja i tragičnog samoubojstva, siromašnog oskudnog življenja, tuge i samoće koja autora vjerno, gotovo pasji, nažalost, stalno prati. Sve je to prožeto finom lirikom, duboko senzibilnim pjesmama u prozi, a dramatičnost i sceničnost se same nameću, sve se pretaće i nadopunjuje, ritam gradira, pa je djelo i zaživjelo na osječkim i požeškim pozorišnim daskama. Ponovo se očituje referentnost na knjiške bardove i suvremena citatnost, no autor je sada ovladao zanatom pretočivši iskaz u rastvoren povjerljivi dnevnik patnje, egzistencijalnog otuđenja i gotovo mazohističke boli koja uvjerljivo, životno iskustveno, dobrom mitskom pričom privlači čitateljevu pažnju. S nestrpljenjem se iščekuju novi radovi.

*

Na području publicistike svojim znanstvenim radom ističe se dr. Vladimir Geiger, rođen u Đakovu 1962. godine. Djelokrug svog zanimanja odredio je prilično sigurno još od kada je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao studij povijesti s temom *Njemačka narodna skupina u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj (1941. – 1945.)*. Svesrdno i ustrajno posvetio se iscrpnom izučavanju njemačke narodnosne zajednice, što mu je i bio doktorski rad; sužen na područje Đakova i Đakovštine od početka 19. do sredine 20. stoljeća, obranjen 1996. Knjiga *Nijemci u Đakovu i Đakovštini*¹³, Zagreb, Hrvatski institut za povijest 2001. upravo je dio tog izmijenjenog i, nažalost, nešto skraćenog doktorskog rada i predstavlja ne samo bogatu povijest Nijemaca sa ovoga prostora, nego uistinu bogato neiscrpno vrelo i za proučavanje povijesti Hrvata, Srba, Mađara, Slovaka, Židova i svih ostalih sa područja Đakovštine. Od 1993. godine radi u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Logičnim slijedom tih htijenja i višegodišnjih plodnih nastojanja objavljene su mu i sljedeće knjige: *Što se dogodilo s Folksdojčerima?*, Zagreb, 1993., *Pisma iz Krndije*, Zagreb, 1994., koju je priredio u koautorstvu s Ivanom Jurkovićem, zatim *Nestanak Folksdojčera*, Zagreb, 1997., te *Radni logor Valpovo 1945. – 1946.*, Osijek, 1999. i *Folksdojčeri: pod teretom kolektivne krivnje*, Osijek 2002. Predan i studiozan Vladimir Geiger permanentno se potvrđuje kao nezaobilazan i vrijedan čimbenik hrvatske historiografije.

---

13 Vidi: Hrvoje MILETIĆ, "Đakovački trolist", *Književna revija*, Osijek, 1.-2./2002., 260.-266.

Đakovački kustos-povjesničar mr. Borislav Bijelić glavni je urednik *Zbornika Muzeja Đakovštine* od četvrtog broja iz 1997., uspjevši da isprekidani kontinuitet izlaženja, što zbog ratnih, a što zbog materijalnih neprilika, ipak nastavi i podigne kvalitativnu razinu petim brojem u 2001. godini, a potvrdi šestim brojem 2003. godine. Rođen je u Đakovu 1958. godine, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je studij povijesti, sociologije i marksizma, gdje je i magistrirao 1988. godine s temom *Studentski pokret u Jugoslaviji 1968. godine* (s posebnim osvrtom na izvore). Radio je u Institutu za povijest Slavonije i Baranje u Slavonskom Brodu, kao vanjski suradnik Instituta za suvremenu povijest u Zagrebu i Gimnazije A. G. Matoša u Đakovu. U Muzeju Đakovštine je od 1992. godine, a sada je i njegov ravnatelj. Agilni je proučavatelj đakovačke povijesti, koautor je u knjigama *Hrvatska – povijest sjeveroistočnog područja*, Osijek, 1994., *Fotomonografija starog Đakova*, Đakovo, 1995. i *Hrvatska seljačka stranka – Ogranak Vrpolje 1924.-2004.*, Vrpolje, 2005., a autor je *Đakovačkih ulica*, Đakovo, 1998., *Naše teme*, Đakovo, 2002., *Đakovo u prijedlozima i projektima željezničkih pruga do 1914. godine*, Đakovo, 2004. i *Pozdrav iz Đakova*, Đakovo, 2005. Od 1993. stalni je suradnik *Glasa Slavonije*.

Ukazati valja i na vrijednoga muzealca, rano preminuloga revnosnog Krešimira Pavića, koji se bavio poviješću šaha i, vrlo intezivno i plodno, zavičaja¹⁴, kao što to usrdno čine i Željko Lekšić¹⁵ i Tomo Šalić¹⁶. Svojim filozofskim znanstvenim radom ističe se dr. Zvonko Šundov¹⁷, pozornost treba usmjeriti i na hipologa dr. Zvonimira Benčevića, pokretača *Đakovačkih vezova*; etnokoreologa Josipa Vinkeševića i Adama Pavića¹⁸, te enologa i folkloristu Zvonka Benašića¹⁹; te na Ivana Košutića, novinara, feljtonistu i publicistu o povijesti NDH. Svećenstvo Biskupije i Teologije neizostavan je i značajan čimbenik grada; apostrofirati treba biskupa Marina Srakića²⁰ i svećenike Nikolu Dogana, Andriju Šuljka, Peru Aračića, Antuna Jarma i Luku Marijanovića, te iznimno aktivnu duhovnu knjižnicu *U pravi trenutak* Ivana Zirduma, njegovu prozu i igrokaze; kao i skromne, ali vrijedne đakovačke redovnice²¹.

14 Vidi: Krešimir PAVIĆ, "Autobibliografija objavljenih radova", *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 5/2001., 199.-212.

15 Vidi: Željko LEKŠIĆ, *Hrvatski dom u Đakovu*, Đakovo, Muzej Đakovštine 2003., 91.-92.

16 Tomo ŠALIĆ, *Vrbica u Đakovštini 1330.-1990.*, Vinkovci, Privlačica 1990.

17 Zvonko ŠUNDOV, *Povijest i metafizika*, Zagreb, vl. n. 1997.

18 Vidi: *PJESMOM i plesom na Vezove*, Đakovo, Savez KUD-ova: Matica hrvatska 2005. 195.-196.

19 Vidi: Zvonko BENAŠIĆ, *Đakovački spomendani*, Đakovo, Matica hrvatska 2003., 233.

20 Vidi: Marin SRAKIĆ, *Bibliografija svećenika đakovačke i srijemske biskupije*, Bogoslovno sjemenište Đakovo 1982. i Marin SRAKIĆ, *Zabrana školskog vjeronauka u doba komunizma*; Katolički salezijanski centar Zagreb 2000.

21 Vidi: Mariangela ŽIGRIĆ, *Vukovarske uspomene*, Đakovo, Milosrdne sestre svetog Križa 1998.

Produkcijisku eksploziju potvrđuje čitav niz prigodnih knjiga, zbornika, spomenica, *Zavičajnih knjiga* njemačke narodnosne zajednice, povijesnih, turističkih, športskih, vatrogasnih i privrednih monografija; a kontinuirano izlaze *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, *Diacovensia – Teološki prilozi*, *Revija Đakovačkih vezova*, potom *Đakovačke novine/glasnik* i *Zbornici Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara*. Tiskaju se školski listovi i fanzini, kvalitetni muzejski likovni katalogi, fotomonografije, a plodna je i izdavačka djelatnost Matice hrvatske Đakovo i dr.

*

Na kraju, smatram shodnim da posebno označim i značajne autore u nacionalnom korpusu, a podrijetlom su iz Đakovštine ili pak vezani uz nju jednim dijelom svoga života i rada. O njihovom opusu ovdje neće biti govora jer su već daleko sustavnije obrađeni i kritički vrednovani, te ih se ne može sputavati u uske lokalne okvire. No, uočena je činjenica da ih okolne - veće urbane sredine (Osijek, Vinkovci, Slavonski Brod) bez problema *pospremaju u svoje ladice*, kataloge i klasifikacije, ako su se tamo primjerice dijelom školovali ili iole boravili.

U sam vrh hrvatske književnosti svakako spada suptilni prozaik Stanko Andrić, značajan i kao povjesničar, rođen u Strizivojnoj, kao i akademik Stjepan Damjanović; a rado joj i pomažu u plodnoj izdavačkoj djelatnosti²². U Đakovu je rado boravio i objavljivao pjesme Pavle Blažek²³; upečatljivo o dječastvu i ovdašnjem školovanju autobiografičan zapis ostavio je Josip Palada²⁴, a sjetno o đakovačkom djetinjstvu zbori i akademik Ivan Supek. Pjesnički bardovi Branimir Bošnjak i Zvonko Maković, rodnom su iz Vrbice, odnosno Budrovaca, odavde je i Ivica Župan. Vrsni filolog Đakovčanin dr. Zlatko Vince jezikoslovlju je ostavio iznimno i nezaobilazno djelo *Putovima hrvatskoga književnoga jezika*, Zagreb, Sveučilišna naklada "Liber" 1978. (1. izdanje), a nas je svakako zadužio i dr. Mate Šimundić, među ostalim i *Đakovštinskom toponimijom*, Đakovo, Matica hrvatska 1995.

---

22 STRIZIVOJNA: *Zbornik radova*, Đakovo, Matica hrvatska; Strizivojna, "Različak" 1998.

23 Pavle BLAŽEK, *Vez zemlje*, Turističko društvo Đakovo 1985.

24 Josip PALADA, *Miris majke*, Zagreb, Spektar 1985. i *Kad smo bili mali*, Zagreb 1991.

CONTEMPORARY LITERATURE IN ĐAKOVO

SUMMARY

This is a survey of contemporary literature in the last two decades. Poetry dominates, with the representatives of post modernism: Tihomir Dunđerović, Jadranka Vuković and Blaženka Brlošić, who have won many prestigious awards. Then there is, a not so young poet, Zdravko Cicvarić and the more traditional writers Franjo Džakula and Luka Vincetić. Representatives of fiction for the youngest readers are Adam Rajzl with his melancholic short-stories about the idyllic childhood spent in Slavonia, then Anđelko Hener and the poetess Božica Ditrh. Modern story-tellers are Mirko Ćurić and Igor Rogina; Vladimir Gajger and Borislav Bijelić represent modern publicists of Đakovo. All relevant writers on national level, who were born or spent a part of their life in Đakovo, are also listed in this text: Stanko Andrić, Branko Bošnjak, Zvonko Maković, Ivan Supek, Stjepan Damjanović, Zlatko Vince and others.